

Rapport

h2>Klacht

vooraf

Verklaring van geschiktheid

In het belang van de veiligheid op de weg is een groot aantal regels opgesteld. Een van die regels verplicht een deel van de rijbewijshouders om bij de aanvraag van een (nieuw) rijbewijs over een Verklaring van geschiktheid te beschikken. Iedereen die voor het eerst een rijbewijs voor het besturen van een auto of motor of zwaarder voertuig aanvraagt heeft die verklaring nodig. Zeventigplussers en een deel van de aanvragers die tussen de 65 en 70 jaar zijn, diegenen die een rijbewijs hebben voor de categorieën C, CE, D en DE en diegenen waarbij een aantekening in het rijbewijzenregister is opgenomen waaruit blijkt dat een Verklaring van geschiktheid noodzakelijk is, moeten bij de verlenging van de geldigheid van het rijbewijs een Verklaring van geschiktheid hebben.

Het CBR beoordeelt de aanvragen van die Verklaring. De aanvrager moet een formulier invullen (Eigen verklaring) en diegenen waarbij het om verlenging van het rijbewijs gaat, moeten daarbij een Geneeskundige verklaring meesturen.

In de Wegenverkeerswet 1994, het Reglement Rijbewijzen en de Regeling Eisen geschiktheid 2000 is vastgelegd hoe de procedure verloopt (zie Achtergrond, onder 1, 2., en 3.)

Er is geen wettelijke termijn vastgesteld waarbinnen de beslissing op de aanvraag moet worden genomen. In de Algemene wet bestuursrecht is vastgelegd dat in dat geval op een aanvraag binnen een redelijke termijn van maximaal acht weken dient te worden beslist of dat binnen die termijn aan de aanvrager een kennisgeving dient te worden gezonden met vermelding van een redelijke termijn waarbinnen de beslissing tegemoet kan worden gezien (zie Achtergrond, onder 4).

Aanleiding onderzoek

De Nationale ombudsman ontving met enige regelmaat klachten van mensen die hun rijbewijs niet tijdig konden verlengen, omdat het CBR nog niet had beslist op de vraag of zij medisch geschikt waren voor het besturen van een voertuig en hun aanvraag van een Verklaring van geschiktheid daarom nog niet had afgehandeld. Ook in de Tweede Kamer en in de media werd herhaaldelijk aandacht gevraagd voor deze situatie.

In het verleden heeft het CBR aangegeven dat er sprake was van een toename van het aantal medische beoordelingen dat plaats moet vinden. Om aan die grotere vraag te voldoen heeft het CBR de afgelopen jaren meer medisch personeel aangenomen. Het CBR verwachtte daardoor sneller te kunnen beslissen.

Om duidelijk te krijgen wat de aard en de omvang van het probleem in het afgelopen jaar nog was en waar de knelpunten lagen, legde de Nationale ombudsman een aantal vragen aan het CBR voor. Uit de reactie op die vragen bleek dat het CBR in 2006 520.000 aanvragen van een Verklaring van geschiktheid te verwerken kreeg. Op die aanvragen werd in 95% binnen 90 dagen beslist. Dat betekende dat het overgrote deel van de aanvragen binnen drie maanden werd afgehandeld. Voor 5% van de aanvragers gold dat niet. Daarmee moesten 26.000 mensen langer dan drie maanden wachten. Voor een deel betrof dat mensen die een rijexamen wilden gaan doen, maar voor de rest van dit aantal gold dat zij niet tijdig een verlenging van het rijbewijs konden krijgen en tijdelijk zonder geldig rijbewijs kwamen te zitten.

De Nationale ombudsman vond dat dit een dermate grote groep mensen betrof dat hij nader onderzoek uit eigen beweging instelde als bedoeld in artikel 9:26 Algemene wet bestuursrecht.

Onderzoeksvragen

De Nationale ombudsman richtte zich in dit onderzoek op de volgende gedragingen:

1. de invloed die het CBR uitoefent op de duur van de procedure bij een medisch onderzoek, met name ook de wachttijd tussen de verwijzing naar een specialist en de afspraak en het tijdsverloop tussen de keuring en de verzending van de rapportage.
2. de informatieverstrekking over de duur van behandeling van een aanvraag van een Verklaring van geschiktheid via de website, in brochures en via de herinneringsbrief die door de RDW wordt verzonden.

Beoordeling

1. Het CBR adviseert op de eigen website op een aantal plaatsen om minimaal drie maanden vóór het oude rijbewijs verloopt, te starten met de procedure. Die informatie is te vinden als onder de aanduiding medische keuring doorgedrukt wordt naar "zeventig jaar?" of naar "rijbewijs C en D vernieuwen?", en dan naar "hoe vernieuwen?" In de brochure "Het rijbewijs vanaf uw zestigste jaar" wordt onder het kopje "Tijdig vernieuwen" (op de laatste pagina onderaan) gemeld:

"Het CBR stelt alles in het werk om aanvragen zo spoedig mogelijk af te handelen. Toch is het raadzaam om de procedure van vernieuwing van het rijbewijs na uw zeventigste jaar tijdig in gang te zetten. Doe dit in ieder geval drie maanden voordat uw rijbewijs verloopt.

In de brochure "Medische keuring rijbewijs C, CE, D en DE" en bij "Veelgestelde vragen over medische aspecten", alsook op de websites van de RDW, het ministerie van Verkeer en Waterstaat en op de gezamenlijke website www.rijbewijs.nl wordt nergens aangegeven

wanneer iemand met de procedure zou moeten beginnen.

2. Als de geldigheid van een rijbewijs gaat verlopen, stuurt de RDW de betrokkene een brief waarin hij hierop wordt gewezen. In die brief staat onder andere:

"Volgens onze gegevens dient uw rijbewijs vóór ... (datum) vernieuwd te worden bij de afdeling Burgerzaken/Publiekszaken van uw gemeente. Als u uw rijbewijs inmiddels heeft vernieuwd, dan is deze herinnering niet meer van toepassing.

Wat heeft u nodig?

(...)

Eventueel een medische verklaring van geschiktheid (zie achterzijde brief); vraag deze verklaring zo spoedig mogelijk aan, omdat de medische procedure meer dan 3 maanden kan duren."

Op de achterzijde van de brief wordt uitgelegd wanneer een medische keuring nodig is. Daarna staat er het volgende:

"Als alles in orde is, krijgt u na enkele weken bericht van het CBR, vervolgens kunt u een rijbewijs gaan aanvragen. *Wacht met de medische keuring niet tot het laatste moment. Deze procedure kan, zoals u wellicht weet, tot drie maanden duren.*"

Het CBR stelde tijdens het onderzoek dat deze brief door de RDW drie maanden tevoren wordt verstuurd. De Nationale ombudsman heeft de beschikking over een drietal herinneringsbrieven waarin verzending rond de twaalf weken tevoren plaatsvond.

3. De betrokkene moet zelf aan de slag gaan en, als hij een Verklaring van geschiktheid nodig heeft, de volgende stappen doorlopen:

- een Eigen verklaring-formulier kopen bij de gemeente;
- een bezoek brengen aan een keuringsarts en een Geneeskundige verklaring gedeeltelijk zelf en gedeeltelijk door de keuringsarts laten invullen.
- de ingevulde en ondertekende Eigen verklaring en de Geneeskundige verklaring naar het CBR opsturen.

Het CBR beoordeelt de Eigen verklaring aan de hand van de Regeling eisen geschiktheid 2000. In deze regeling is vastgelegd onder welke omstandigheden een specialistisch rapport moet worden opgemaakt. Het CBR bericht betrokkene of hij een Verklaring van geschiktheid krijgt of voor nader onderzoek naar een specialist wordt verwezen.

- een bezoek aan de door het CBR aangewezen specialist;
- de specialist moet een rapport opmaken en dit aan het CBR toesturen;
- het CBR oordeelt op grond van het rapport van de specialist over de aanvraag.

4. Die verschillende stappen vergen tijd.

Uit informatie die de minister aan de Tweede Kamer gaf, blijkt dat een betrokkene voor het verkrijgen van de Eigen verklaring en het medisch advies een week nodig heeft.

Het CBR heeft aangegeven er naar te streven dat de eerste beoordeling van de binnengekomen aanvragen binnen vijftien werkdagen plaatsvindt. Dit lukte in 92,3 procent van de gevallen voor de aanvragers met een rijbewijs voor de categorie B.

Van de aanvragen waarin geen nader medisch onderzoek noodzakelijk werd geacht, werd 1% (1600 aanvragen) niet binnen drie maanden afgerond.

Een afspraak met de aangewezen specialist kan over het algemeen binnen vier weken plaatsvinden. Een bezoek aan een oogarts kan binnen twee weken plaatsvinden.

Als het CBR geen rapport van de specialist ontvangt, rappelleert het CBR een maand na de afspraak of twee maanden nadat aan verzoeker is bericht dat hij een afspraak met de specialist moet gaan maken.

Nadat het CBR het rapport van de specialist heeft ontvangen, beslist het CBR binnen drie werkdagen op de aanvraag. In een aantal gevallen wordt geoordeeld dat nog een tweede specialistisch onderzoek noodzakelijk is.

5. Het CBR heeft bekeken welke factoren een rol speelden bij de situaties waarin de duur van de behandeling van een aanvraag meer dan drie maanden bedroeg. Daarbij bleek dat de gemiddelde duur van de eerste beoordeling door het CBR in die gevallen 32 kalenderdagen bedroeg en de tijd die verstreek tussen de verwijzing naar een specialist en de ontvangst van de rapportage van de specialist gemiddeld 71 kalenderdagen.

6. Het CBR gaf aan dat wachttijden kunnen ontstaan door een tekort aan bepaalde specialisten, maar ook omdat rijbewijskeuringen niet tot het standaardpakket van een medisch specialist behoren. Het CBR acht zich niet verantwoordelijk voor het tijdsverloop door de verwijzing naar een specialist.

Het CBR liet ook weten dat het niet aantrekkelijk is voor specialisten om rijbewijskeuringen te verrichten en schrijft verder:

"het CBR geeft geen aanwijzingen richting keurend artsen over termijnen waarbinnen rapportage moet plaatsvinden anders dan het verzoek de rapportage zo spoedig mogelijk

in te zenden. Wel rappelleert het CBR de keurende arts als hij een maand na de onderzoeksdatum nog geen rapportage heeft opgestuurd. Het geven van aanwijzingen aan specialisten met betrekking tot de tijdsfactor werkt mogelijk negatief op de bereidheid keuringen in het kader van de verkeersveiligheid te verrichten. In het verleden zijn daar meerdere voorbeelden van geweest. Het CBR speelt wel in op eventuele lange wachttijden bij specialisten door daar waar mogelijk de keurling de keus te geven uit meerdere specialisten om een afspraak te maken. Ook werft het CBR regelmatig actief bij ziekenhuizen. Daarnaast trachten wij op landelijke dagen van bepaalde specialismen door middel van een oproep of een stand specialisten warm te maken voor de kunst van het keuren.

Tevens heeft het CBR voor de meest voorkomende keuring, de keuring door de oogarts, een lijst met oogartsen die binnen twee weken kunnen keuren. In de verwijfsbrief attendeert het CBR de aanvrager op deze lijst op internet en geeft daarmee de mogelijkheid telefonisch contact op te nemen.

Als de aanvrager eerst op lange termijn een afspraak kan maken met een specialist, is het mogelijk om het regiokantoor van het CBR te vragen om verwijzing naar een andere arts. Tenslotte heeft het CBR voor beroepschauffeurs die in de problemen dreigen te komen omdat het rijbewijs verloopt een centrale helpdesk die gebeld kan worden."

Het CBR gaf wel aan besloten te hebben om eerder bij de specialisten te zullen rappelleren.

7. Een groot percentage van de aanvragen wordt op tijd afgehandeld. Volgens de laatste informatie die de Nationale ombudsman op 11 september 2008 van het CBR ontving, geldt voor zo'n 6,3 % van de gevallen waarin medische beoordeling moet plaatsvinden dat het langer dan 3 maanden duurt en voor 3,7% dat het langer dan 4 maanden duurt.

8. Over de zeventigplussers meldde de minister van Verkeer en Waterstaat op 19 mei 2008 aan de Tweede Kamer (vergaderjaar 2007-2008, aanhangsel 2409) dat van deze groep jaarlijks ongeveer 140.000 mensen een aanvraag doen bij het CBR. Bij 25% van de aanvragen moet nader onderzoek door een specialist plaatsvinden. Hiervan wordt driekwart naar een oogarts verwezen. Voor die mensen is drie maanden ook voldoende tijd.

6 tot 9% van de aanvragers uit deze groep heeft na drie maanden nog geen beslissing op de aanvraag ontvangen. Het gaat dan om circa 10.000 mensen.

9. De Nationale ombudsman vroeg het CBR of de mogelijkheid bestaat om rijbewijshouders te adviseren eerder dan drie maanden te beginnen met de verlengingsprocedure. Het CBR voelde daar in eerste instantie niet veel voor, omdat men inschatte dat het risico groter wordt dat mensen de brief weggelaten en vervolgens

vergeten tijdig stappen te ondernemen. Ook zou het voor de personen die voor een kortere periode geschikt worden bevonden nadelig kunnen zijn, om te vroeg te beginnen met de verlengingsprocedure. De periode van geschiktheid gaat namelijk in op het moment waarop het CBR beslist op de aanvraag en niet vanaf de datum van afgifte van het rijbewijs.

Over de mogelijkheid eerder een herinneringsbrief te sturen werden echter ook Kamervragen gesteld. De minister liet weten in overleg te zijn met de RDW om te bezien of het wenselijk zou zijn de brief niet drie, maar vier maanden tevoren te verzenden.

De directie van de RDW liet op 25 november 2008 het volgende aan de Nationale ombudsman weten:

"Ik kan u meedelen dat in overleg met het Ministerie van Verkeer en Waterstaat is besloten om de datum voor het verzenden van de herinneringsbrief aan de categorie 70-plussers te vervroegen van drie naar vier maanden voor het verlopen van het rijbewijs.

De groep beroepschauffeurs is hierbij buiten beschouwing gelaten, omdat in de gesprekken die wij hierover hebben gevoerd met het ministerie, deze groep niet is benoemd als probleemgroep.

(...) Het is de doelstelling om de wijziging per 1 januari 2009 in te laten gaan."

10. Het CBR deelde, in reactie op het verslag van bevindingen, met een brief van 22 december 2008 mee:

"Aan de bevindingen kunnen wij nog toevoegen, dat wij naast de spoedlijst voor oogartsen na een wervingsactie ook een spoedlijst met andere specialisten hebben. Daarnaast zijn er 155 extra keurend specialisten geworven, regionaal verspreid.

De termijnen voor het rappelleren van de specialisten, bedragen aldus. Twee weken na de verwijzing naar een specialist wordt de kandidaat schriftelijk door het CBR verzocht of hij al een afspraak heeft gemaakt met de specialist, en zo ja wanneer. Als de kandidaat niet reageert, stuurt het CBR een rappelbrief.

Drie weken na de door de kandidaat geleverde datum van het onderzoek rappelleert het CBR de aangewezen specialist. Als twee weken na dit verzoek de specialist nog niet heeft gerapporteerd, dan stuurt het CBR - opnieuw - een rappelbrief. De rappeldata zijn vastgelegd in het systeem (geautomatiseerd) Het al dan niet verzenden van de rappelbrief is een keuze van de medewerker."

11. Uit de brief van 19 december 2008 van de minister van Verkeer en Waterstaat aan de Voorzitter van de Tweede Kamer (vergaderjaar 2007-2008, 29 398, Nr. 130) blijkt dat de wervingsactie voor extra specialisten heeft geleid tot een stijging met bijna 40% van het

aantal artsen dat beschikbaar is voor rijbewijskeuringen.

Beoordeling

Informatieverstrekking en de duur van de procedure

12. De beoordeling van de onderzochte gedragingen is gebaseerd op de vereisten van actieve en adequate informatieverstrekking, van voortvarendheid en rechtszekerheid.

Het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking houdt in dat bestuursorganen burgers met het oog op de behartiging van hun belangen actief en desgevraagd van adequate informatie voorzien.

Het vereiste van voortvarendheid houdt in dat bestuursorganen slagvaardig en met voldoende snelheid optreden. In het algemeen dienen betrokkenen erop te kunnen vertrouwen dat een overheidsinstelling een aanvraag voortvarend en tijdig afhandelt.

Het vereiste van rechtszekerheid houdt onder meer in dat gerechtvaardigde verwachtingen van burgers en organisaties jegens bestuursorganen door die bestuurs-organen worden gehonoreerd.

13. De Nationale ombudsman vindt het van belang dat het CBR een termijn vaststelt waarvan aangenomen mag worden dat de afhandeling van de aanvragen binnen die termijn zal plaatsvinden. Tevens dient het CBR de belanghebbenden tijdig en helder te informeren over deze behandelingstermijn, alsook over het verloop van de procedure en de consequenties van te vroeg of te laat starten met de procedure.

Daarnaast moet het CBR zich maximaal inspannen om de aanvraag binnen de genoemde termijn af te handelen.

14. De bestaande regelgeving over de Verklaring van geschiktheid leidt ertoe dat de procedure uit veel stappen kan bestaan. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat het voor het CBR erg moeilijk is om dan tijdig op de aanvragen te beslissen, zeker waar ook externe specialisten moeten worden ingeschakeld. Het CBR is echter wel verantwoordelijk voor het verloop van de gehele procedure en dus ook voor de tijd die het specialistisch onderzoek en de rapportage in beslag nemen.

De Nationale ombudsman acht het daarom van belang dat het CBR zich blijvend inspant om nieuwe specialisten te werven en dat het een adequaat rappelsysteem hanteert.

15. Er is geen specifieke wettelijke termijn vastgesteld voor de afhandeling van een aanvraag van een Verklaring van geschiktheid. Het CBR werkt met een adviestermijn van drie maanden.

In de periode van het onderzoek van de Nationale ombudsman ontving iedereen ongeveer twaalf weken voordat de geldigheid van het rijbewijs verliep een herinneringsbrief van de RDW. Sinds 1 januari 2009 is het tijdstip van verzending vervroegd naar vier maanden tevoren.

16. De informatie in die brief over de behandelingsduur van een aanvraag van een Verklaring van geschiktheid is niet eenduidig. Aan de ene kant wordt er gesproken van een procedure die meer dan drie maanden kan duren, aan de andere kant staat er dat de procedure tot drie maanden in beslag kan nemen. Ook op de website van het CBR staat niet direct duidelijk hoe lang de behandeling van een aanvraag zal duren. Na enkele keren doorklikken kan een betrokkene wel lezen dat wordt geadviseerd om de procedure minimaal drie maanden voor het verlopen van het rijbewijs te starten met het oog op de duur van de medische procedure. In de brochure "Het rijbewijs vanaf uw zestigste jaar" wordt eveneens een termijn van drie maanden genoemd, op de laatste pagina onder het kopje "Tijdig vernieuwen".

In de brochure "Medische keuring rijbewijs C, CE, D en DE", onder "Veel gestelde vragen" over medische aspecten op de website van het CBR, en op de websites van het ministerie van Verkeer en Waterstaat, de RDW en www.rijbewijs.nl wordt niet gerept over de duur van de procedure.

17. De Nationale ombudsman acht de informatieverstrekking gebrekkig. Dit vormt aanleiding tot het opnemen van een aanbeveling in dit rapport.

18. De beschikbare informatie wekt de verwachting dat diegene die drie maanden tevoren start het rijbewijs tijdig zal kunnen vernieuwen. Nergens wordt duidelijk gemaakt dat een substantieel aantal mensen ook na drie maanden nog geen beslissing zal hebben.

Het streven van het CBR om 90% van de aanvragen binnen 90 dagen af te handelen doet onvoldoende recht aan het individuele belang van de rijbewijshouders en met name aan de belangen van de 10.000 zeventigplussers per jaar en de beroepschauffeurs, voor zover zij drie maanden voordat het rijbewijs zijn geldigheid verloor begonnen zijn aan de procedure voor een Verklaring van geschiktheid en toch enige tijd niet over een geldig rijbewijs hebben kunnen beschikken.

19. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de betrokkenen die zich houden aan de door het CBR aanbevolen termijn, erop mogen vertrouwen dat deze termijn ook wordt gehaald. Het is immers zo dat op basis van de verstrekte informatie verwachtingen zijn gewekt.

Omdat in te veel gevallen de termijn niet wordt gehaald, acht de Nationale ombudsman de onderzochte gedraging niet behoorlijk. Ook indien vier maanden tevoren een herinneringsbrief wordt gezonden en het CBR de adviestermijn zou aanpassen naar vier

maanden, dient het gewekte vertrouwen te worden waargemaakt.

Conclusie

De Nationale ombudsman is van oordeel dat de informatieverstrekking over de duur en de inhoud van de procedure van de aanvragen van een Verklaring van geschiktheid niet voldoende adequaat is en dat sprake is van strijd met het rechtszekerheidsbeginsel omdat de gewekte verwachtingen over de afhandelingsduur van de aanvraag voor een te groot aantal mensen niet worden waargemaakt.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft het CBR in overweging een termijn vast te stellen waarbinnen op een aanvraag van een Verklaring van geschiktheid wordt beslist en om met de minister van Verkeer en Waterstaat en de RDW in overleg te blijven over de mogelijkheden om in de toekomst voor alle belanghebbenden te waarborgen dat zij bij tijdig starten van de verlengingsprocedure erop kunnen rekenen dat zij ook tijdig over een nieuw rijbewijs kunnen beschikken. De Nationale ombudsman beveelt daarbij aan de vastgestelde termijn zo kort mogelijk, maar uiterlijk vier maanden te laten zijn.

Tevens geeft hij daarbij in overweging ervoor zorg te dragen dat belanghebbenden in correspondentie, via internet en in brochures adequater worden geïnformeerd over de duur en het verloop van de procedure, alsook over de consequenties van te vroeg of te laat starten.

Bij brief van 6 april 2009 heeft CBR gereageerd op het rapport. Conform de aanbeveling van de Nationale ombudsman heeft het CBR een termijn van vier maanden vastgesteld waarin wordt beslist op een aanvraag van een Verklaring van geschiktheid. Het CBR stuurt vier maanden voor het verlopen van het rijbewijs een herinneringsbrief uit. Ook is de inhoud van de RDW-brief aangepast om belanghebbenden adequater te informeren over de behandelingstermijn. Het CBR gaat niet in op de informatieverstrekking van het CBR over de mogelijke consequenties van een te laat ingediende aanvraag.

Bij brief van 16 september 2009 heeft de Nationale ombudsman het CBR daarom gevraagd om binnen zes weken nader te reageren op de volgende punten:

- Er zit een hiaat in de nieuwe werkwijze met betrekking tot het aanvragen van een Verklaring van geschiktheid en het versturen van de herinneringsbrief. Er is geen rekening gehouden met de tijd die betrokkene nodig heeft om een geneeskundige verklaring te krijgen die bij de aanvraag van de Verklaring van geschiktheid moet worden ingediend.
- De aanpassingen in de informatieverstrekking over de behandelingstermijn is nog niet op alle plaatsen van de website "rijbewijs.nl" en in alle brochures doorgevoerd.

- Er is niet ingegaan op de informatieverstrekking over de mogelijke consequenties van een te laat ingediende aanvraag.

Op 19 november 2009 liet het CBR per brief weten dat constructief overleg heeft plaatsgevonden met de RDW en het Ministerie van Verkeer en Waterstaat over de verzending van de RDW-brief aan burgers. Dit heeft ertoe geleid dat formeel opdracht is gegeven om de brief nu 18 weken voor het verlopen van het rijbewijs aan de burger te verzenden.

Met betrekking tot de informatieverstrekking liet het CBR weten dat de informatie op de website en in de brochure over medische keuring voor het rijbewijs is aangevuld. Hierbij is de tekst over de mogelijke consequenties van het te laat indienen van een aanvraag benadrukt.

De aanbevelingen zijn hiermee naar tevredenheid van de Nationale ombudsman opgevolgd

Onderzoek

In eerste instantie werd het CBR in een gesprek en enkele brieven (zie Informatieoverzicht) gevraagd om informatie.

De regelgeving over de door het CBR af te geven Verklaring van geschiktheid valt onder verantwoordelijkheid van de minister van Verkeer en Waterstaat. Deze minister houdt ook toezicht op het CBR (zie Achtergrond onder 1.). De verstrekking van rijbewijzen valt onder verantwoordelijkheid van de RDW. De RDW stuurt herinneringsbrieven aan de rijbewijshouders als de geldigheid van het rijbewijs gaat verlopen.

Vanwege de betrokkenheid werden de minister en de RDW geïnformeerd over het lopende onderzoek en werd de RDW om enige informatie gevraagd.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan de directeur van het CBR, de minister van Verkeer en Waterstaat en de RDW.

De RDW liet weten het eens te zijn met de weergave van de feiten in het verslag en geen aanvullingen te hebben op het verslag voor zover dit betrekking heeft op de RDW.

Het CBR en de minister van Verkeer en Waterstaat konden zich eveneens verenigen met de inhoud van het verslag van bevindingen

Instemming

De Nationale ombudsman heeft met instemming kennisgenomen van de hantering van een nieuw rappelsysteem voor de medische rapportages en van de positieve resultaten van de wervingsactie die hebben geleid tot het aantrekken van 155 extra specialisten en een spoedlijst voor andere dan oogspecialisten. Het wekt echter bevreemding dat het al dan niet verzenden van een rappelbrief aan de keuze van een medewerker is overgelaten. De rappelprocedure lijkt immers in alle gevallen van belang. Het CBR wordt daarom tevens in overweging gegeven dit uitgangspunt te heroverwegen.

De Nationale ombudsman heeft ook met instemming kennisgenomen van de beslissing om de verzending van herinneringsbrieven door de RDW te vervroegen van drie naar vier maanden. Het vervroegen van het tijdstip van verzending van een herinneringsbrief laat onverlet de aanbeveling aan het CBR om een duidelijke termijn te stellen, betrokkenen helder te informeren en te blijven streven naar een situatie waarbij voor alle belanghebbenden kan worden gewaarborgd dat zij bij tijdig starten van de verlengingsprocedure erop kunnen rekenen dat zij ook tijdig over een nieuw rijbewijs kunnen beschikken. De verzending van herinneringsbrieven dient op de gestelde termijn te zijn afgestemd.

SlotbeschOUWING

De procedure die door zeventigplussers en een aantal andere groepen rijbewijshouders gevolgd moet worden voor zij hun rijbewijs kunnen verlengen, leidt tot een aantal problemen. Niet alleen de duur van de procedure kan mensen in een lastige situatie brengen, ook de kosten die met de medisch-specialistische onderzoeken gemoeid zijn, kunnen problematisch zijn.

De gehele wet- en regelgeving die rond het aanvragen van een Verklaring van geschiktheid tot stand is gekomen, maakt dat de procedure uit veel stappen kan bestaan. Al deze stappen nemen meerdere weken in beslag. Hierdoor kan de totale duur van de procedure behoorlijk oplopen.

De Nationale ombudsman signaleert dat diegenen die een medische verklaring nodig hebben niet zelden in een problematische situatie verkeren. Ouderen die niet gunstig wonen ten opzichte van het openbaar vervoer zijn voor hun mobiliteit vaak afhankelijk van vervoer per auto.

Hoewel een behandelingstermijn van drie of vier maanden voor belanghebbenden behoorlijk lang kan zijn, kan deze termijn toch als redelijk worden aangemerkt als de burger van tevoren voldoende duidelijk is geïnformeerd, zodat hij zich daarop kan instellen. Het is dan wel van belang dat degene die tijdig begint ook tijdig een beslissing ontvangt zodat hij niet zonder geldig rijbewijs komt te zitten.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Door CBR verstrekt informatie en overgelegd cijfermateriaal tijdens overleg op 24 september;
2. Brief van het CBR aan de Nationale ombudsman van 21 december 2007;
3. Brief van het CBR aan de Nationale ombudsman van 21 december 2007;
4. Brief van het CBR aan de Nationale ombudsman van 21 december 2007;
5. Brief van het CBR aan de Nationale ombudsman van 21 december 2007;
6. Brief van het CBR aan de Nationale ombudsman van 21 december 2007;
7. Brief van het CBR aan de Nationale ombudsman van 21 december 2007;
8. Kamerstukken: Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, Aangangsels, 512 en 2409;
9. Herinneringsbrieven van de RDW aan rijbewijsbezitters, verzonden in 2007 en 2008;
10. Brief van de RDW aan de Nationale ombudsman van 25 november 2008;
11. Brief van het CBR aan de Nationale ombudsman van 22 december 2008;
12. Kamerstuk: Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 29 398, Nr. 130.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wegenverkeerswet 1994 (wet van 21 april 1994, Stb. 1994, 474)

Artikel 4z, eerste, tweede en derde lid

"1. Het CBR verstrekt desgevraagd aan Onze Minister de inlichtingen die deze ten behoeve van zijn taakuitoefening nodig oordeelt. Onze Minister kan inzage vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden, voor zover dat voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig is.

2. Onze Minister kan aan het CBR aanwijzingen van algemene aard geven met betrekking tot de uitvoering van de artikelen 130 tot en met 134 a en 149, tweede lid, onderdeel a.(...)

3. Indien het CBR naar het oordeel van Onze Minister zijn taak ernstig verwaarloost of in gevaar brengt, kan Onze Minister, gehoord het CBR, de noodzakelijke voorzieningen treffen.

Artikel 111, eerste lid

"1. Een rijbewijs wordt op aanvraag en tegen betaling van het daarvoor vastgestelde tarief, slechts afgegeven aan degene die:

(...)

b. blijkt een overeenkomstig bij algemene maatregel van bestuur vastgestelde regels door of vanwege de overheid ingesteld onderzoek dan wel blijkt een eerder aan hem afgegeven rijbewijs of een hem door het daartoe bevoegde gezag buiten Nederland afgegeven rijbewijs dat voldoet aan de bij algemene maatregel van bestuur vastgestelde eisen, beschikt over een voldoende mate van rijvaardigheid en geschiktheid, dan wel, indien de aanvraag betrekking heeft op afgifte van een rijbewijs dat geldig is voor het besturen van bromfietsen, over een voldoende mate van rijvaardigheid.

(...)."

2. Reglement rijbewijzen (Besluit van 30 mei 1996, Stb. 1996, 277)

Artikel 1, eerste lid

"In dit besluit wordt verstaan onder:

(...)

f. verklaring van geschiktheid: verklaring waaruit blijkt dat de aanvrager de lichamelijke en geestelijke geschiktheid bezit tot het besturen van motorrijtuigen van de in de verklaring vermelde rijbewijscategorie of rijbewijscategorieën;

g. eigen verklaring: verklaring van de aanvrager ter zake van zijn lichamelijke en geestelijke geschiktheid tot het besturen van motorrijtuigen van de categorie of categorieën waarvoor een verklaring van geschiktheid wordt verlangd;

h. geneeskundig verslag: op basis van een keuring van de aanvrager opgemaakt verslag betreffende diens lichamelijke en geestelijke geschiktheid tot het besturen van motorrijtuigen van de in het verslag vermelde rijbewijscategorie of rijbewijscategorieën;

(...)"

Artikel 34, eerste lid

"1. Indien aan de aanvrager nog niet eerder een rijbewijs is afgegeven, dient ten behoeve van hem in het rijbewijzenregister te zijn geregistreerd:

a. een verklaring van rijvaardigheid voor iedere rijbewijscategorie waarop de aanvraag betrekking heeft, waarbij de datum van registratie niet langer dan zes maanden vóór de aanvraag mag liggen;

b. een verklaring van geschiktheid voor iedere rijbewijscategorie waarop de

aanvraag betrekking heeft, waarbij de datum van registratie niet langer dan een jaar vóór de aanvraag mag liggen."

Artikel 35, eerste lid

"1. Indien de aanvraag betrekking heeft op de vernieuwing van het eerder aan de aanvrager afgegeven rijbewijs, dient bij de aanvraag aan de volgende vereisten te worden voldaan:

(...)

b. in het rijbewijzenregister is ten behoeve van de aanvrager een verklaring van geschiktheid geregistreerd, waarbij de datum van registratie niet langer dan een jaar vóór de aanvraag mag liggen, indien

I. de aanvraag mede betrekking heeft op een der rijbewijscategorieën C, C1, D, D1, E bij C, E bij C1, E bij D of E bij D1,

II. de aanvrager de leeftijd van 70 jaren heeft bereikt,

III. de aanvrager de leeftijd van 65 jaren heeft bereikt en in het bezit is van een rijbewijs waarvan de geldigheidsduur verstrijkt op of na de dag waarop hij de leeftijd van 70 jaren bereikt,

IV. blijkens een aantekening in het rijbewijzenregister naar het oordeel van het CBR de registratie van een dergelijke verklaring noodzakelijk is op grond van de bij het CBR bekend zijnde gegevens met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de aanvrager, (...)"

Artikel 97, eerste lid

"1. Verklaringen van geschiktheid worden op aanvraag en tegen betaling van het daarvoor vastgestelde tarief door het CBR in het rijbewijzenregister geregistreerd ten behoeve van een ieder die voldoet aan de bij ministeriële regeling vastgestelde eisen met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke geschiktheid tot het besturen van motorrijtuigen. Het CBR doet van deze registratie mededeling aan de aanvrager."

Artikel 98

"Het voor de aanvraag van verklaringen van geschiktheid verschuldigde tarief wordt vastgesteld door het CBR onder goedkeuring van Onze Minister. Het tarief dient door de aanvrager te worden voldaan door aankoop van een aanvraagformulier volgens door het CBR vastgesteld model door het verschuldigde bedrag over te maken op een door het CBR aangewezen bankrekening."

Artikel 100, eerste, tweede, derde en vijfde lid

"1. Bij de aanvraag dienen te worden overgelegd:

a. een niet langer dan twee weken voor de aanvraag getekende, volledig ingevulde eigen verklaring volgens door het CBR vastgesteld model."

(...)

2. Indien een of meer van de op de eigen verklaring gestelde vragen betreffende de lichamelijke en geestelijke geschiktheid van de aanvrager bevestigend worden beantwoord, dient op de eigen verklaring een aantekening van een arts te zijn gesteld waaruit de aard en de ernst van de afwijking blijken.

3. Indien de aanvraag betrekking heeft op:

a. de afgifte van een rijbewijs aan een aanvrager die de leeftijd van 70 jaren heeft bereikt.

b. de afgifte van een rijbewijs aan een aanvrager die de leeftijd van 65 jaren heeft bereikt en die in het bezit is van een rijbewijs waarvan de geldigheidsduur verstrijkt op of na de dag waarop de aanvrager de leeftijd van 70 jaren bereikt, dan wel

c. de afgifte van een rijbewijs dat geldig is voor een of meer van de rijbewijscategorieën C, C1, D, D1, E bij C, E bij C1, E bij D of E bij D1,

dient bij de aanvraag tevens een niet langer dan twee weken voor de aanvraag getekend, geneeskundig verslag volgens door het CBR vastgesteld model te worden overgelegd. Het geneeskundig verslag dient in de gevallen, bedoeld onder a en b, te zijn opgemaakt door een arts en dient in het geval, bedoeld onder c, te zijn opgemaakt door een door het CBR aangewezen arts."

(...)

"5. Voor de toepassing van het derde lid wordt met een geneeskundig verslag als daar bedoeld gelijkgesteld een niet langer dan twee weken voor de aanvraag afgegeven, door een arts opgemaakt, rapport van een niet in het kader van de aanvraag van een rijbewijs verrichte keuring waarbij de aanvrager is gekeurd op eisen die ten minste gelijkwaardig zijn

aan de bij ministeriële regeling vastgestelde eisen met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke geschiktheid tot het besturen van motorrijtuigen van de rijbewijscategorie of rijbewijscategorieën waarop de aanvraag betrekking heeft, welk rapport ten minste dezelfde gegevens bevat als een geneeskundig verslag."

Artikel 101, eerste lid

"Het CBR is bevoegd te vorderen dat de aanvrager zich op eigen kosten laat keuren door een of meer door het CBR aangewezen artsen of andere deskundigen dan wel dat de aanvrager zich onderwerpt aan een technisch onderzoek, verricht door een door het CBR aangewezen deskundige, of aan een rijproef, afgenomen door een door het CBR aangewezen deskundige, indien

a. de door de aanvrager overgelegde eigen verklaring dan wel, indien een geneeskundig verslag wordt vereist, het geneeskundig verslag daartoe aanleiding geeft;

b. het CBR beschikt over gegevens met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke geschiktheid van de aanvrager, die het vermoeden rechtvaardigen dat de aanvrager niet voldoet aan de bij ministeriële regeling vastgestelde eisen ten aanzien van de lichamelijke en geestelijke geschiktheid tot het besturen van motorrijtuigen van de rijbewijscategorie of rijbewijscategorieën waarop de aanvraag betrekking heeft."

(...)

Artikel 102

"1. Door de aangewezen arts of artsen wordt aan het CBR schriftelijk medegedeeld voor welke rijbewijscategorie of rijbewijscategorieën de aanvrager naar zijn of naar hun oordeel voldoet aan de bij ministeriële regeling vastgestelde eisen met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke geschiktheid en voor welke rijbewijscategorie of rijbewijscategorieën hij aan die eisen niet voldoet.

2. Indien naar het oordeel van de aangewezen arts of artsen redelijke grond bestaat voor de verwachting dat de aanvrager slechts aan de bij ministeriële regeling vastgestelde eisen met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke geschiktheid voldoet voor een daarbij te bepalen termijn die korter is dan de in artikel 122, eerste lid, van de wet voorziene geldigheidsduur, wordt zulks door hem of door hen schriftelijk medegedeeld aan het CBR onder vermelding van de termijn waarvoor de aanvrager naar zijn of naar hun oordeel aan die eisen voldoet."

Artikel 103 eerste en tweede lid

"1. Indien de aanvrager naar het oordeel van het CBR voldoet aan de bij ministeriële regeling vastgestelde eisen ten aanzien van de lichamelijke en geestelijke geschiktheid tot

het besturen van motorrijtuigen van de rijbewijscategorie of rijbewijscategorieën waarop de aanvraag betrekking heeft, registreert het in het rijbewijzenregister ten behoeve van de aanvrager voor die categorie of categorieën een verklaring van geschiktheid.

2. Indien naar het oordeel van het CBR redelijke grond bestaat voor de verwachting dat de aanvrager slechts aan de bij ministeriële regeling vastgestelde eisen met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke geschiktheid voldoet voor een daarbij te bepalen termijn die korter is dan de in artikel 122, eerste lid, van de wet voorziene geldigheidsduur, registreert het CBR die termijn in het rijbewijzenregister."

3. Regeling eisen geschiktheid 2000 (Besluit van 18 mei 2000, Stcrt. 2000, 99)

Artikel 2

"De eisen met betrekking tot de lichamelijke en geestelijke geschiktheid tot het besturen van motorrijtuigen worden vastgesteld overeenkomstig de bij deze regeling behorende bijlage."

I. Bijlage bij de Regeling eisen geschiktheid 2000

1. Inleiding

"Bij het formuleren van medische geschiktheidseisen doet zich internationaal het probleem voor, dat afgezien van de invloed van alcoholgebruik er nog altijd betrekkelijk weinig epidemiologische gegevens zijn over de relatie tussen de gezondheidstoestand van verkeersdeelnemers en het veroorzaken van verkeersongevallen. Het spreekt voor zich dat de ongevalskans kan toenemen door een verminderde lichamelijke of geestelijke conditie van degene die een motorrijtuig bestuurt. Ook is het duidelijk dat aandoeningen als blindheid of een ernstige geestesziekte iemand zonder meer ongeschikt maken voor deelname aan het gemotoriseerde verkeer."

2. De eisen: algemene opmerkingen

In de hierna volgende hoofdstukken worden de eisen geformuleerd voor het beoordelen van de lichamelijke en geestelijk geschiktheid tot het besturen van motorrijtuigen. Daarbij wordt de indeling in rijbewijsoorten gehanteerd (groep 1: personenauto's, motorrijwielen; groep 2: vrachtwagens, bussen) zoals aangegeven in de tweede Europese richtlijn betreffende het rijbewijs (91/439/EEG). Voorts wordt het begrip geschiktheid gebruikt. Geschiktheid heeft betrekking op de lichamelijke en geestelijke kwaliteiten op grond waarvan een persoon wel of niet, of voor een beperkte tijdsduur, geschikt is voor het besturen van een motorrijtuig; de vaststelling van de geschiktheid voor één of meer rijbewijscategorieën geschiedt door middel van afgifte (door het CBR) van de verklaring van geschiktheid.

Het medisch onderzoek ten behoeve van de beoordeling van de geschiktheid kan bestaan uit een aantekening door de keurend arts (eventueel aangevuld met een Geneeskundig verslag) en/of een specialistisch rapport.

Met aantekening van de keurend arts wordt bedoeld de aantekening die wordt geplaatst op de Eigen verklaring als een van de vragen bevestigend wordt beantwoord.

Waar hierna sprake is van een specialistisch rapport, is daarmee bedoeld het rapport dat het CBR ontvangt van de onafhankelijke specialist naar wie de keurling door het CBR is verwezen, dan wel de bevindingen van het onderzoek, bedoeld in artikel 133, tweede lid, van de Wegenverkeerswet 1994."

4. Algemene wet bestuursrecht

Artikel 4:13

"1. Een beschikking dient te worden gegeven binnen de bij wettelijk voorschrift bepaalde termijn of, bij het ontbreken van zulk een termijn, binnen een redelijke termijn na ontvangst van de aanvraag.

2. De in het eerste lid bedoelde redelijke termijn is in ieder geval verstreken wanneer het bestuursorgaan binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag geen beschikking heeft gegeven, noch een kennisgeving als bedoeld in artikel 4:14, derde lid, heeft gedaan."

Artikel 4:14

"1. Indien een beschikking niet binnen de bij wettelijk voorschrift bepaalde termijn kan worden gegeven, deelt het bestuursorgaan dit aan de aanvrager mede en noemt het daarbij een zo kort mogelijke termijn waarbinnen de beschikking wel tegemoet kan worden gezien.

2. Het eerste lid is niet van toepassing indien het bestuursorgaan na het verstrijken van de bij wettelijk voorschrift bepaalde termijn niet langer bevoegd is.

3. Indien, bij het ontbreken van een bij wettelijk voorschrift bepaalde termijn, een beschikking niet binnen acht weken kan worden gegeven, stelt het bestuursorgaan de aanvrager daarvan in kennis en noemt het daarbij een redelijke termijn waarbinnen de beschikking wel tegemoet kan worden gezien."